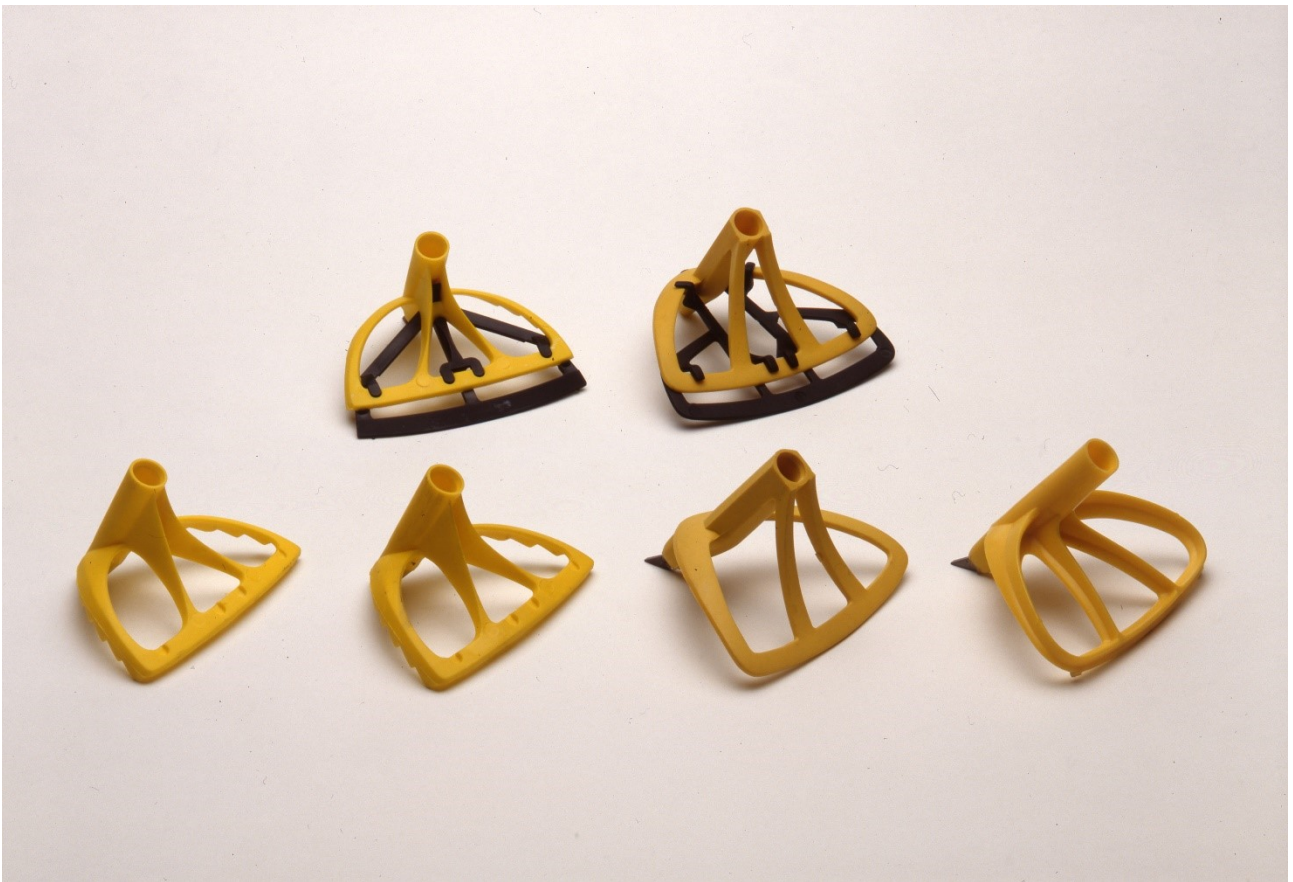

Exel-sauvat ja -sommatt

PENTTI LESKISEN ARKISTO

Exel-sauvojen ja -sompien suunnitteluaineistoja

Rajavuodet: 1973–1990

Suunnittelija: Pentti Leskinen (1929–2005)

Tiivistelmä aineiston sisällöstä ja suunnittelijasta

Pentti Leskinen (1929–2005) työskenteli ennen teollisen muotoilijan uraansa hopeaseppänä ja kuvataiteilijana. Leskinen oli ylpeä hopeaseppän ammattitaidostaan ja koki sen hyödyttäneen häntä myös teollisen muotoilijan työssä. Käsityötaitojaan hyödyntäen hän saattoi valmistaa itse kaikki piirtämänsä esineet ja pienoismallit. Teolliseksi muotoilijaksi Pentti Leskinen valmistui vuonna 1966 Taideteollisesta oppilaitoksesta. Valmistumisensa jälkeiset vuodet hän toimi sisustusarkkitehti- ja insinööritoimistoissa teollisen muotoilun ja tuotekehityksen parissa. Vuonna 1973 Leskinen perusti oman tuotekehittelyä ja mallinrakennustoimintaa harjoittavan teollisen muotoilun toimiston Tuotesuunnittelu Pentti Leskinen.

Pentti Leskinen oli uransa aikana mukana hyvin erilaisissa teollisen muotoilun projekteissa. Hän suunnitteli mm. Kone Oy:lle UN-nostimia, Exel Oy:lle Silenta-kuulonsuojaimia ja VR:lle kuljetusvaukukalustoja. Vuodesta 1973 lähtien Leskinen oli mukana kehittämässä Exel Oy:n sauvaperhettä. Exel-sauvaprojektissa hänen suunnittelutyönsä tuloksena syntyi myös uudenlainen tuotesuunnitteluluohjelma, jossa tuotetta ja tuotteen muottia kehitettiin samanaikaisesti. Tämän avulla asiakas sai valmiin tuotteen ja tuotantomuotin, josta kopioitiin lopullinen tehtaan muovipuristetyökalu. Näin pystyttiin eliminoimaan suunnitteluvirheitä tehtaan tuotannossa.

Aineistossa on mm. perhossiipisomman syntyprosessia dokumentoituina. Exel Oy aloitti uudenlaista muotoilua edustaneen epäsymmetrisen perhossiipisomman kehitystyön vuonna 1974. Somman rakenne ja toimintaperiaate poikkesivat täysin tavanomaisesta pyöreästä sommasta, sillä siinä ei ollut lainkaan etuosaa. Tämän ansiosta sauva kääntyi lumessa kevyemmin kuin perinteinen pyöreä sompa, eikä jarruttanut eteenpäinmenoa lapioidulla lunta. Somman etureunassa oli kaviomainen tartuntakynsi, joka varmisti pidon jyrkissäkin nousuissa. Uudella perhossiipisommalla varustetun Exel Grafil Champion -hiihtosauvan menestys kilpaladuilla oli varsin vakuuttavaa. Vuonna 1976 Innsbruckissa sillä voitettiin 40 olympiamitalia eli 80 % kaikista mitaleista. Exel patentoi menestyksekkään siipisomman ja kehitti siitä yhä uusia muunnoksia.

Tutkielman aihe-ehdotuksia

- Millä tavoin Exel-sauvojen ja sompien suunnitteluaineisto avaa tuotemuotoilun prosessia 1970–1990-lukujen näkökulmasta?
- Mitä erityistä muotoilijan tulee huomioida urheiluvälineiden suunnittelussa? Case esimerkkinä Exel-sauvat ja -sommat.
- Tuotteen prototyypin variaatiot. Kuinka varioida samaa tuotetta ja millä tavoin prototyyppi-työskentely voi parantaa tuotetta? Case esimerkkinä Exel-sommat.

Aineiston kuvaus

Aineisto käsittää sompien ja sauvojen suunnitteluaineistoa: piirustuksia, hahmomalleja, muotteja, valmiita sompia ja sauvoja sekä mainosmateriaalia ja valokuvia. Aineisto on laaja ja soveltuu parhaiten pro gradu -tutkielman aineistoksi.

Aineistomuodot

Aineistot löytyvät kokonaisuudessaan Designarkistosta, joka sijaitsee Mikkeliissä Suomen Elinkeinöelämän Keskusarkiston yhteydessä. Kaikki digitoidut aineistot löydät arkiston YKSA-tietokannasta.

Digitoidut aineistot	Määrä kpl/hyllymetri	Tiedostomuoto
Exel-sauvat arkistoyksikkö 18	86 kpl	tiff
Piirustus Suksisauvan kädensijan luonnos yksikkö 44	1 kpl	tiff

Designarkistossa olevia ei digitoituja aineistoja	Määrä/Selite	Aineistotyyppi
Exel Lumisiipi-sommat, Monisompien ulkonäkömallit	16 kpl	esine
Exel Perhossiipisommat ja lisäsiivekkeet, ja sompien ulkonäkömallit	14 kpl	esine
Suksisauva, Exel Bf-s	1 kpl	esine
Exel Pyöreät sommat ja sompien ulkonäkömallit	13 kpl	esine
Exel Arctic Monisompien ulkonäkömallit, Eräretkimalli	14 kpl	esine
Exel Soft-sommat ja sompien ulkonäkömallit	9 kpl	esine
Exel Arctic-eräretkisauvan sommat	2 kpl	esine
Exel Astron Suksisauvan sommat	3 kpl	esine
Exel Sormi-sommat ja sompien ulkonäkömallit	9 kpl	esine
Exel Sälesompa ja sompien ulkonäkömallit	3 kpl	esine
Exel Mini lasten sommat	3 kpl	esine
Exel sompien ulkonäkömallit	5 kpl	esine
Exel uusi Arctic somman ulkonäkömalli	1 kpl	esine
Exel Hai-sommat ja lisäsiivekkeet	2 kpl	esine
Exel Grafil Champion suksisauva	1 kpl	esine
Exel suksisauvan kahva	1 kpl	esine
Exel Winner suksisauva	1 kpl	esine
Exel Grafil Champion suksisauva	1 kpl	esine
Exel Sarana-sompien ulkonäkömallit	3 kpl	esine
Exel-nova suksisauva	1 kpl	esine
Lasten suksisauva	1 kpl	esine

Exel M-sauvan sompa retkimalli	1 kpl	esine
Exel Popular sommat	3 kpl	esine
Exel suksisauva, Epoxy + Glassfiber	1 kpl	esine
Exel suksisauva	1 kpl	esine
Exel Deltasiipi-sommat	2 kpl	esine
Exel Skating Air -kilpasompa	1 kpl	esine
Exel suksisauva	1 kpl	esine
Exel suksisauva	1 kpl	esine
Exel Polaris-sommat	1 kpl	esine
Exel Torsio-sommat	1 kpl	esine
Exel Pulveri-sommat	1 kpl	esine
Exel Sauvojen Sompia ja Kahvoja	2 arkistoyksikköä	valokuvia
Exel Lumikenkä-somman ulkonäkömallit	1 arkistoyksikkö	esine

Hakusanat YKSA-tietokantaan ja arkiston tietopalvelua varten

Hae YKSA-arkistotietokannasta arkiston nimellä: Tuotesuunnittelu Pentti Leskinen

Arkiston tunnus: 11427

Arkistoyksiköt:

- 12, 18 suunnittelumateriaalit
- 44, 97 piirustukset ja piirustusluettelo
- 140, 141 valokuvia
- 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 82, 86, 104, 105, 106, 107, 108, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 134, 135, 140, 141 esineitä

[Linkki YKSA-arkistotietokantaan Tuotesuunnittelu Pentti Leskisen arkistoon](#)

Aiheesta muualla

[Designarkiston Pentti Leskisen arkistoesittely](#)

[Designarkiston monet muodot -virtuaalinäyttelyn 360°-virtuaalimalli sekä videosarjan osa 2](#)

[Designarkiston Muotoilun menestystarinoita -verkkonäyttely](#)

Esimerkkikuvia

